

Økonomisk risiko ved ikke at vælge tyre efter NTM

Anders Fogh, Emma Carlén og Elina Paakala

Et højt gennemsnitligt NTM hos køerne i din besætning er primært et resultat af anvendelse af tyre med højt NTM. Det er let at finde tyre med højt NTM, fordi det er tilgængeligt for alle insemineringstyre og offentliggøres på mange forskellige lister, brugsplaner osv. I de fleste tilfælde er det også muligt at købe sæd fra tyrene med højest NTM - uanset om de er nordiske eller udenlandske.

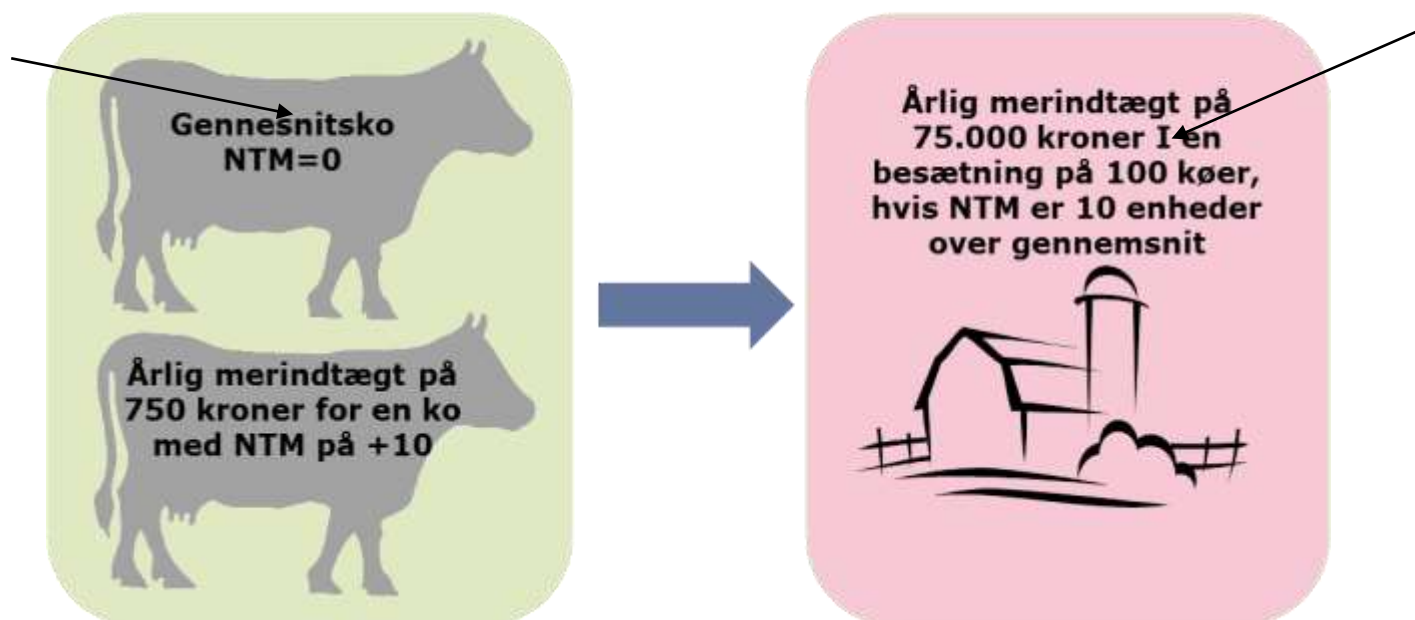
Alligevel sker det, af en række årsager, at landmænd ikke anvender de bedste NTM tyre. Men resultatet af at bruge tyre med lavere NTM vil i de fleste tilfælde være, at din besætning har et lavere økonomisk indtjeningspotentiale end andre besætninger.

NTM lig økonomi

NTM har en økonomisk baggrund, hvilket betyder, at køer med højere NTM er mere økonomiske end køer med lavere NTM. Dette kommer til udtryk gennem højere ydelse, færre døde kalve, færre sygdomme, bedre eksteriør, bedre holdbarhed eller en kombination af disse - og andre egenskaber med økonomisk betydning.

Flere indtægter og færre omkostninger resulterer i større merindtægt. En forskel på 10 NTM enheder mellem 2 køer resulterer i en højere årlig merindtægt på 750 kroner til fordel for koen med det højeste NTM. Hvis en ko eksempelvis producerer i 2½ år, er den ekstra merindtægt på ca. 1.800 kroner.

Avl er en investering – en forskel på 10 NTM enheder har stor betydning på indtjeningen på din bedrift

Gå ikke efter alternativt avlsmål

Landmænd, der udvælger tyre efter andet end NTM, gør det eksempelvis, fordi de mener, at de har et andet avlsmålet i besætningen end racen som helhed. Nogle mener, at eksteriør er nøglen til højtydende og længelevende, og udvælger insemineringstyre kun ud fra disse egenskaber. Andre fokuserer kun på enkelte egenskaber, for eksempel klovsundhed, fordi de mener, at målrettet udvælgelse af tyre med høje

avlsværdital for klov sundhed kan løse massive klovproblemer i besætningen. Ingen af disse strategier er gode til at opnå størst mulig økonomisk fremgang gennem avlsarbejdet.

Hvis du går ensidigt efter eksteriør eller andre egenskaber, vil du få større fremskridt for disse egenskaber samt andre egenskaber, der har en gunstig avlsmæssig sammenhæng med disse egenskaber. Bedre yvere vil give mere holdbare køer, men fremgangen er lavere, end hvis du går direkte efter indeks for holdbarhed ved udvælgelse af insemineringstyrene. Samtidig betyder udvælgelse efter enkelte egenskaber, at du ikke får fremgang eller direkte tilbagegang for andre egenskaber, som du også gerne vil forbedre, men som ikke har fokus lige nu. NTM er konstrueret på en sådan måde, at det giver maksimal økonomisk fremgang, og den nuværende vægtning giver en gunstig avlsmæssig fremgang for alle økonomisk vigtige egenskaber.

Samtidig er det vigtigt at erkende, at avl er et langsigtet projekt, hvor beslutninger i dag først begynder at give resultater om 5-10 år. Valg af insemineringstyre, der giver en god klov sundhed som et redskab til at løse akutte problemer med eksempelvis digital dermatitis i dag, er ikke brugbart. Bedre management er en bedre måde at løse akutte problemer på. Om 5-10 år kan udfordringerne i besætningen være andre end i dag. I det lange løb vil anvendelse af tyre med højt NTM resultere i mere rentable køer, hvor også klov sundheden forbedres avlsmæssigt.

Det kan være en god idé at have fokus på enkelte egenskaber under særlige vilkår, hvis for eksempel besætningen har lav frekvens af yverbetændelse, klovsygdomme eller døde kalve. I disse tilfælde kan man vælge blandt tyre med højt NTM, men blandt disse tyre have mere fokus på enkelte egenskaber. Minimumskrav til enkelte egenskaber ved valg af tyre er også en dårlig idé, fordi alle tyre har svage sider. Det vil være en fejl ikke at bruge dem, fordi man så vil gå glip af alle deres stærke sider.

Brug ikke foldtyre

Brug af foldtyre er en anden årsag til, at man ikke opnår den størst mulige økonomiske fremgang i besætningen. Foldtyre har generelt lavere NTM end insemineringstyre. Yderligere har de lav sikkerhed på indekserne, eksempelvis for fødselsindekset, hvilket kan få store konsekvenser, når de anvendes til kvier. Det betyder, at de praktiske årsager til at bruge foldtyre skal holdes op mod den lavere merindtægt. Man skal også tage den øgede risiko for arbejdsulykker, samt risikoen for at tyren er ufrugtbar, med i overvejelserne.

Køb ikke på baggrund af ord og billeder - gå efter fakta

Det centrale budskab i denne artikel er, at man skal være klar over konsekvenserne, når man ikke konsekvent udvælger insemineringstyre ud fra NTM. Det kan eksempelvis være tiltalende at købe billig sæd fra tyre med lavere NTM, men man skal være opmærksom på, at en NTM enhed reducerer merindtægten med 75 kroner pr. ko hvert år. Det betyder, at sæden skal være meget billig og fra en tyr med kun marginalt lavere NTM for, at det er en god ide at købe sæd af tyre med lavere NTM.

Det er derfor vigtigt at kende NTM, før du køber sæd, uanset om tyren er nordiske eller udenlandsk. Flotte billeder og godt købmandskab betaler ikke regninger. Et samlet indeks på en udenlandsk skala er fakta, men det er ikke altid nyttigt under nordiske forhold, og det kan ikke sammenlignes med NTM.